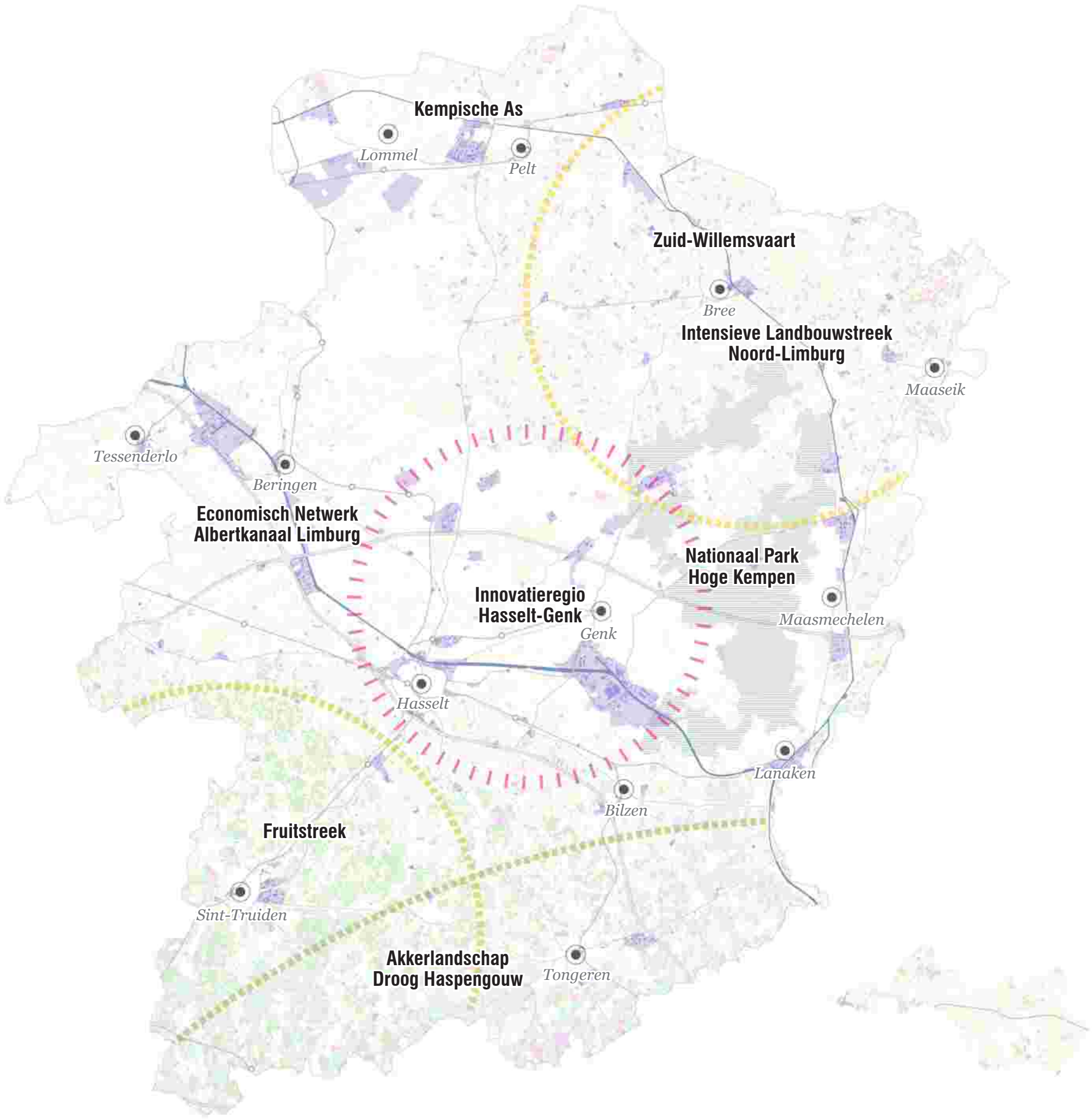
FUNCTIONEEL-ECONOMISCHE SYSTEMEN

Innovatieregio Hasselt-Genk 288

Economisch Netwerk Albertkanaal Limburg 292

Kempische As Noord-Limburg 296

Zuid-Willemsvaart 300

Fruitstreek 304

Intensieve landbouwstreek Noord-Limburg 308

Akkerlandschap Droog Haspengouw 312

Nationaal Park Hoge Kempen 316

Innovatieregio Hasselt-Genk

SITUERING EN BESCHRIJVING

Genk en Hasselt vormen één regionaalstedelijk gebied, samen zijn ze het stedelijk hart van de provincie Limburg. Tegelijk kunnen ze niet méér van elkaar verschillen: hun geschiedenis, stedelijke structuur, economische roeping en socio-culturele identiteit en bevolkingsstructuur liggen vaak diametraal tegenover elkaar. Uit die tegenstellingen een complementair geheel maken is al heel lang een steeds terugkerende ambitie onder de noemer 'bipool Hasselt-Genk'. Sowieso is het duidelijk dat de stadsregio Hasselt-Genk al meer dan 100 jaar een belangrijke motor vormt voor de Limburgse economie en dat veel innovatieve ontwikkelingen hier hun oorsprong vinden. Het lijkt daarbij dat de ligging van deze stadsregio op het kruispunt van verschillende landschapseenheden (Haspengouw, Hoge Kempen, De Wijers) en historisch-morfologische eenheden (mijnsteden, Dietse steden) een troef is om deze innovatieregio nog verder te versterken. Bovendien doorkruist ook het Economisch Netwerk Albertkanaal deze stadsregio en is ze van alle plekken in Limburg het best ontsloten met zowel auto als trein.

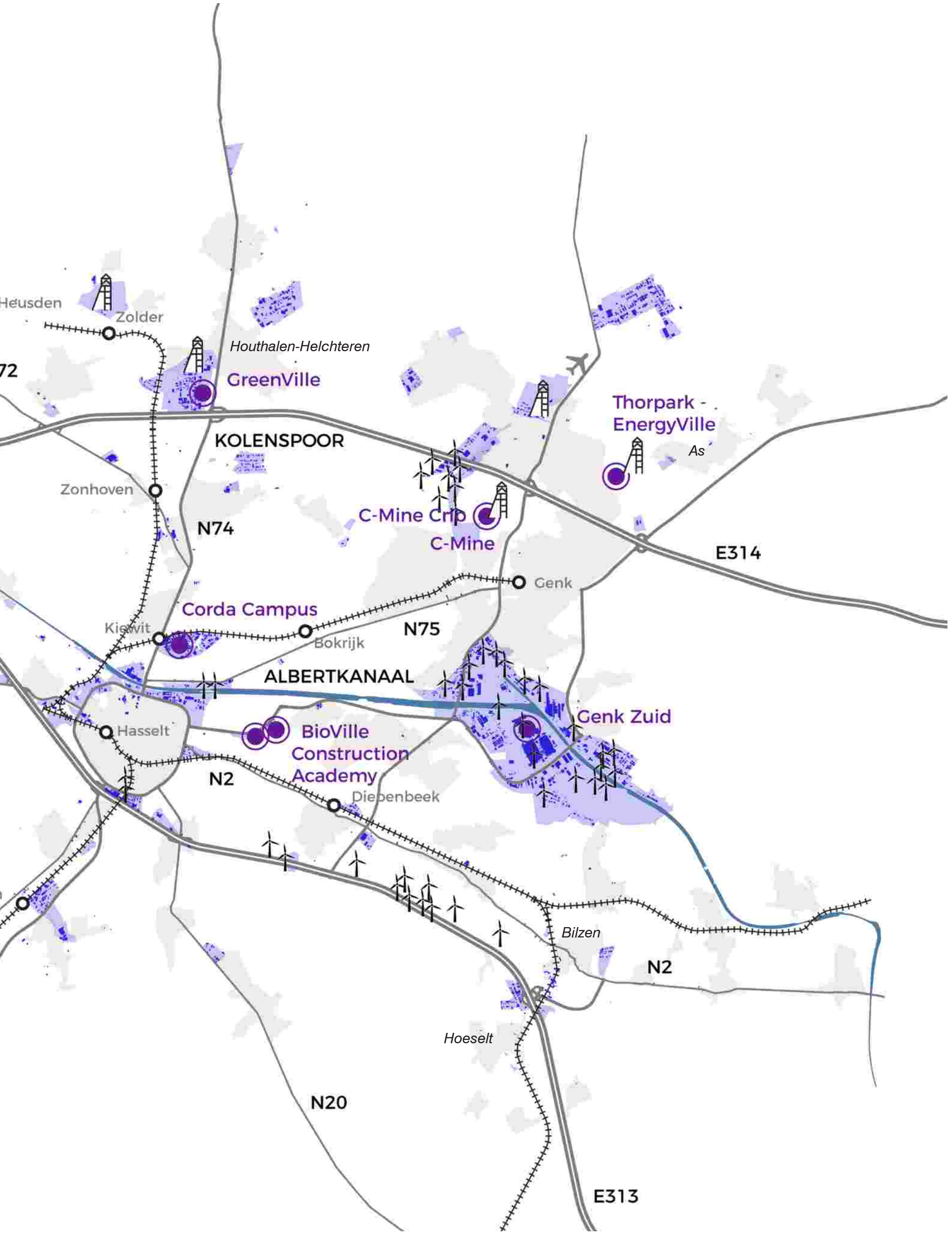
Hier komen dus talrijke verhalen samen. Er zijn de succesvolle reconversies van de mijnsites in Genk zoals Thorpark, C-mine of GreenVille (in Houthalen), maar ook de ontwikkeling van toekomstgerichte bedrijven- en onderzoekscampussen zoals de Corda Campus en de campus van Diepenbeek met BioVille. Allemaal hebben ze hun eigen focus en identiteit, maar ze delen een gezamenlijke zoektocht naar innovatieve startups en kennisbedrijven in toekomstgerichte sectoren zoals energie, technologie, creatieve economie, duurzaam bouwen, ... Ze maken deel uit van een netwerk van innovatiecampussen en incubatorcentra opgericht door de Limburgse ReconversieMaatschappij (LRM) dat ook onder andere Agropolis in Kinrooi en DronePort in Sint-Truiden omvat. Bij heel wat van de incubatoren geldt dat ze als herbestemming van moeilijk te valideren erfgoed zowel de economische ontwikkeling van de regio vooruitstuwen als de belangrijke getuigen van het verleden een nieuwe toekomst geven. Daarmee ondersteunt dit functioneel-economisch systeem voor een deel ook het voorbestaan van (een stuk van) de historisch-morfologische eenheid van de mijnsteden.

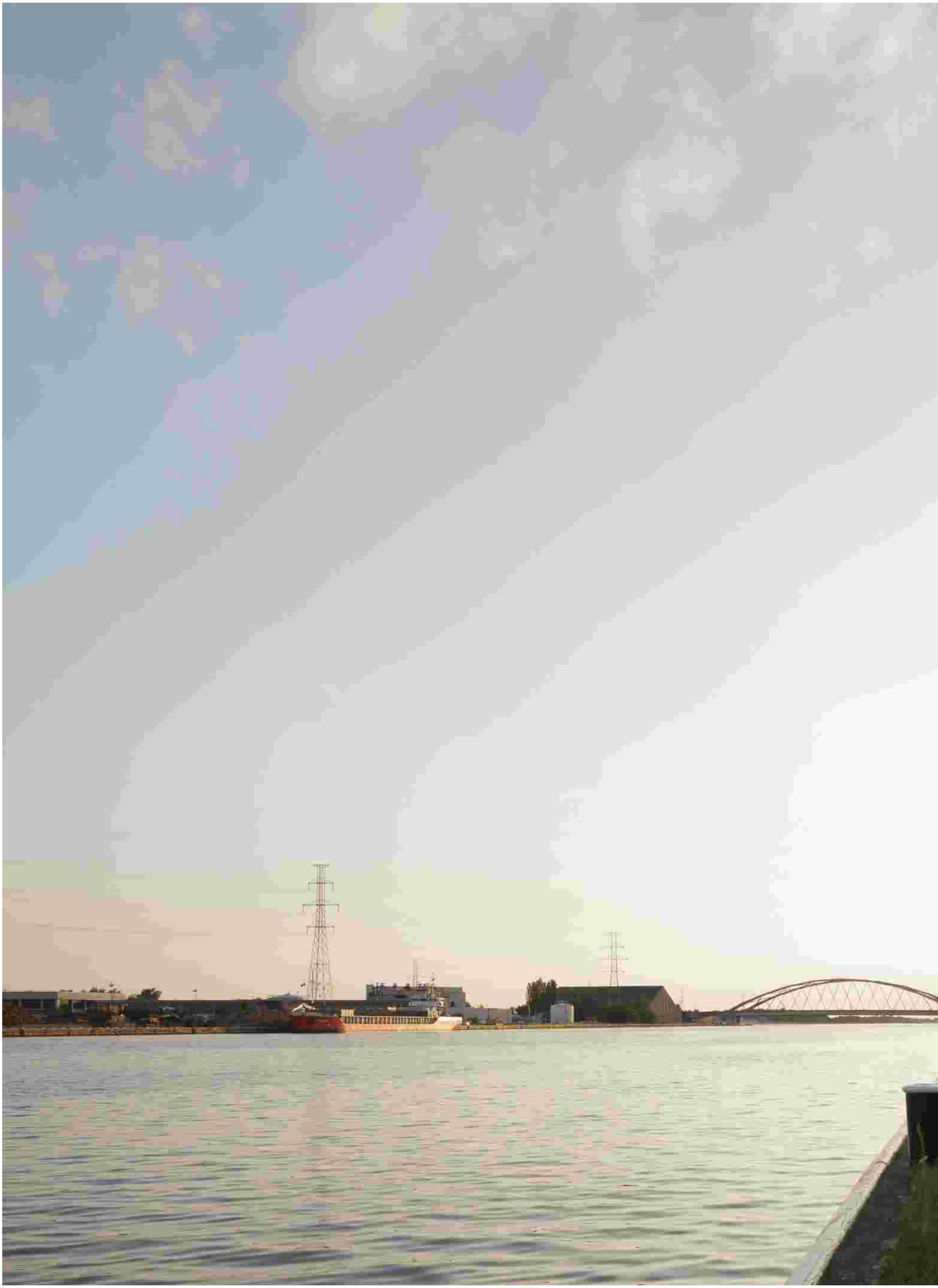
Daarnaast bevat de regio ook nog heel wat grote, meer traditionele industrieterreinen langs het Albertkanaal en in Genk-Noord, waarvan heel wat op zoek zijn naar een nieuwe toekomst. Hier is ruimte aanwezig waar succesvolle startups uit het incubatienetwerk verder kunnen groeien.

Een ander sterk element is de aanwezigheid van de UHasselt met campussen in het centrum van Hasselt en in Diepenbeek, tussen Hasselt en Genk in. De universiteit versterkt de onderzoekscapaciteit in de regio, maar vormt samen met de T2 Campus in Thorpark, Hogeschool PXL in Hasselt en LUCA School of Arts op C-mine een sterk onderwijsnetwerk met een brede focus en heel verschillende doelgroepen.

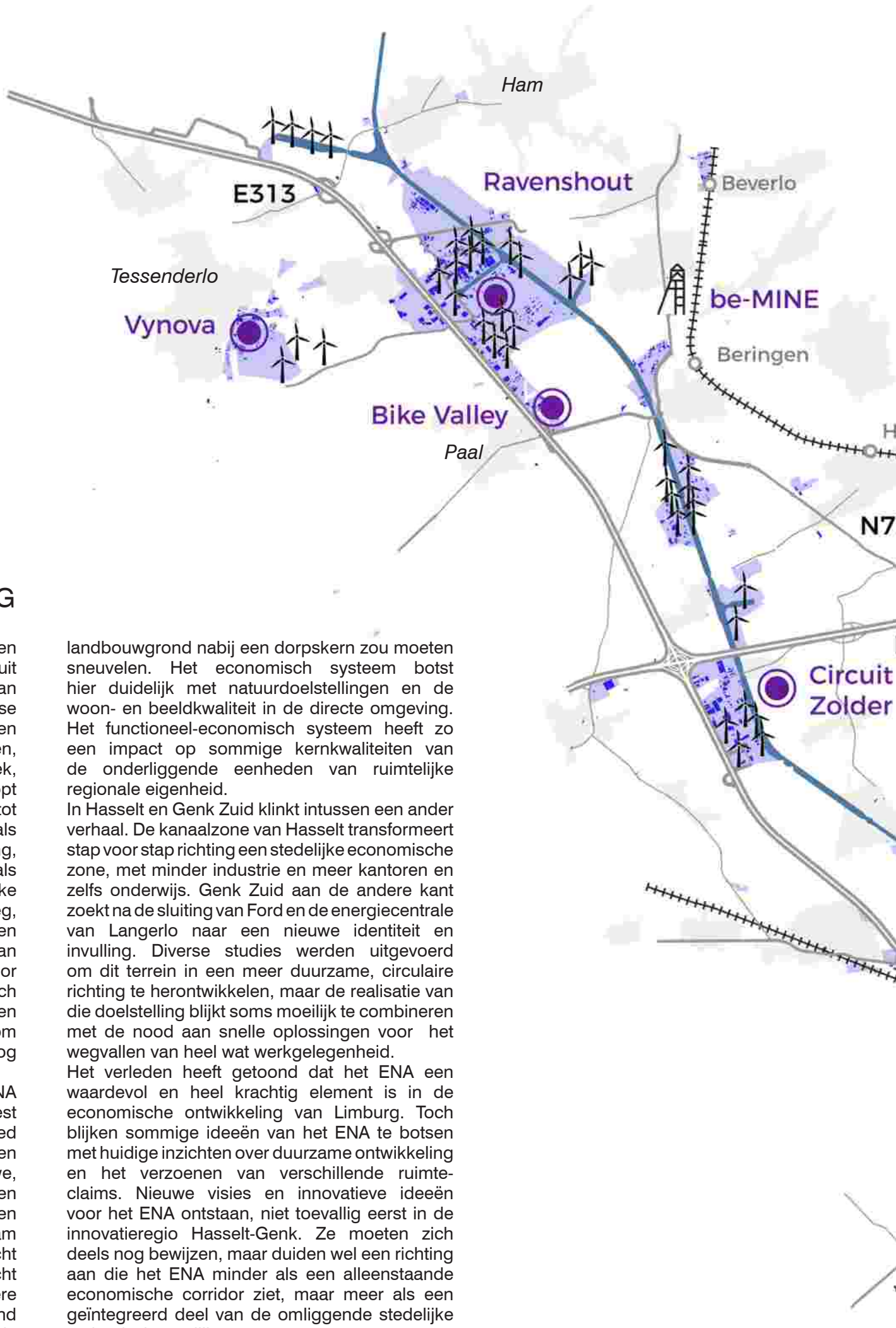
Deze combinatie van onderwijs, onderzoek, incubatieruimte en doorgroeimogelijkheden beantwoordt aan alle randvoorwaarden voor een succesvol economisch innovatieweefsel. Zeker indien je dat koppelt met de enorme sociale capaciteit die aanwezig is bij de bewoners van de stadsregio Hasselt-Genk, waarin alle lagen van de bevolking vertegenwoordigd zijn. Er is in de laatste decennia zwaar gewerkt aan de uitbouw van dit netwerk, o.a. binnen het hele reconversieprogramma van de steenkoolmijnen en het SALK-programma voor Centraal-Limburg. Deze investeringen werpen nu vruchten af en zullen van deze diverse regio net als in het verleden een echte hefboom maken voor de economische ontwikkeling in Limburg en op termijn misschien zelfs de hele Euregio Maas Rijn.

Heusden
Zolder
Houthalen-Helchteren
GreenVille
KOLENSPOOR
Zonhoven
N74
C-Mine Crib
C-Mine
Thorpark -
EnergyVille
As
E314
Genk
Corda Campus
Kiewit
Bokrijk
N75
ALBERTKANAAL
Hasselt
BioVille
Construction
Academy
N2
Diepenbeek
Genk Zuid
Bilzen
N2
Hoeselt
N20
E313

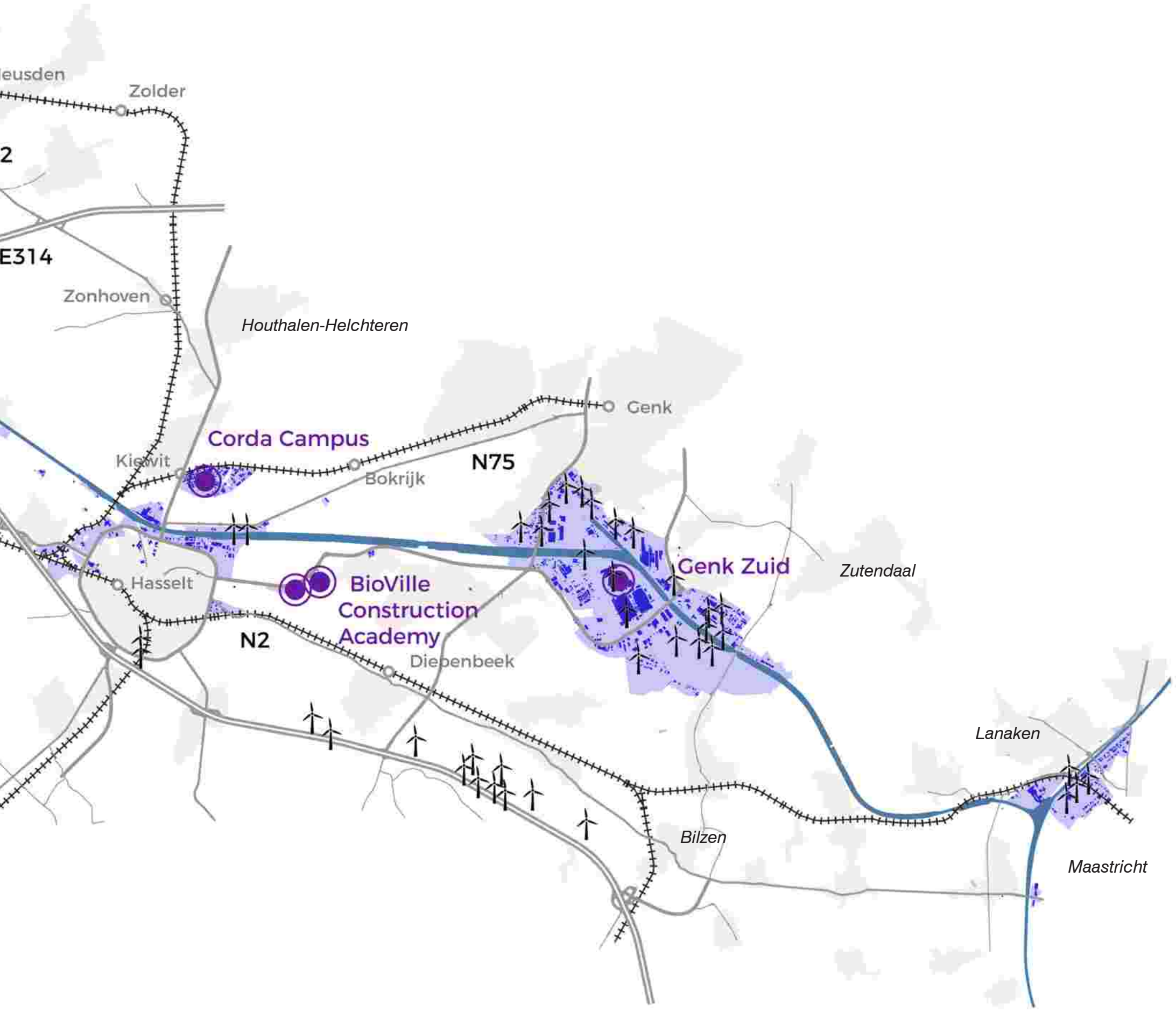

Economisch netwerk Albertkanaal

SITUERING EN BESCHRIJVING

Het Albertkanaal werd gegraven in de jaren 1930 en verbindt Antwerpen met Luik. Vanuit Antwerpen verloopt het kanaal eerst parallel aan de E313 doorheen het zuiden van de Antwerpse Kempen en langs de Limburgse gemeenten Ham, Tessenderlo, Beringen, Lummen, Heusden-Zolder, Hasselt, Genk, Diepenbeek, Zutendaal, Bilzen en Lanaken. Daarna loopt het verder zuidwaarts parallel aan de Maas tot in Luik. Het Albertkanaal werd aangelegd als snelle en strategische scheepvaartverbinding, maar ontwikkelde zich al snel ook als lineaire economische structuur met talrijke industrieterreinen. De combinatie van waterweg, autosnelweg en spoorweg maakte deze terreinen heel interessant. In 2005 werd in navolging van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen voor deze economische structuur het ‘Economisch Netwerk Albertkanaal’ (ENA) ontwikkeld, een strategische visie en investeringprogramma om het economisch weefsel langs het kanaal nog verder te versterken en uit te breiden.
In Limburg is er in de 15 jaar sinds het ENA gelanceerd werd, heel wat beweging geweest langs het Albertkanaal. Het industriegebied Ravenshout in Ham, Tessenderlo en Beringen boomt als nooit tevoren, met heel wat nieuwe, vooral logistieke spelers. Ook in Lummen en Heusden-Zolder raken de bedrijventerreinen tussen verkeerswisselaar en kanaal langzaam overbevraagd. Hier wordt naarstig gezocht naar uitbreidingsmogelijkheden - een zoektocht die echter op steeds meer protest en andere problemen botst: veiligheidsvoorschriften rond bestaande industriële activiteiten blokkeren de uitbreiding van Ravenshout, nieuwe terreinen in Beringen en Lummen botsen op protest van buurtbewoners en natuurliefhebbers omdat hiervoor waardevol natuurgebied of landbouwgrond nabij een dorpskern zou moeten sneuvelen. Het economisch systeem botst hier duidelijk met natuurdoelstellingen en de woon- en beeldkwaliteit in de directe omgeving. Het functioneel-economisch systeem heeft zo een impact op sommige kernkwaliteiten van de onderliggende eenheden van ruimtelijke regionale eigenheid.
In Hasselt en Genk Zuid klinkt intussen een ander verhaal. De kanaalzone van Hasselt transformeert stap voor stap richting een stedelijke economische zone, met minder industrie en meer kantoren en zelfs onderwijs. Genk Zuid aan de andere kant zoekt na de sluiting van Ford en de energiecentrale van Langerlo naar een nieuwe identiteit en invulling. Diverse studies werden uitgevoerd om dit terrein in een meer duurzame, circulaire richting te herontwikkelen, maar de realisatie van die doelstelling blijkt soms moeilijk te combineren met de nood aan snelle oplossingen voor het wegvallen van heel wat werkgelegenheid.
Het verleden heeft getoond dat het ENA een waardevol en heel krachtig element is in de economische ontwikkeling van Limburg. Toch blijken sommige ideeën van het ENA te botsen met huidige inzichten over duurzame ontwikkeling en het verzoenen van verschillende ruimte-claims. Nieuwe visies en innovatieve ideeën voor het ENA ontstaan, niet toevallig eerst in de innovatieregio Hasselt-Genk. Ze moeten zich deels nog bewijzen, maar duiden wel een richting aan die het ENA minder als een alleenstaande economische corridor ziet, maar meer als een geïntegreerd deel van de omliggende stedelijke en landschappelijke systemen.

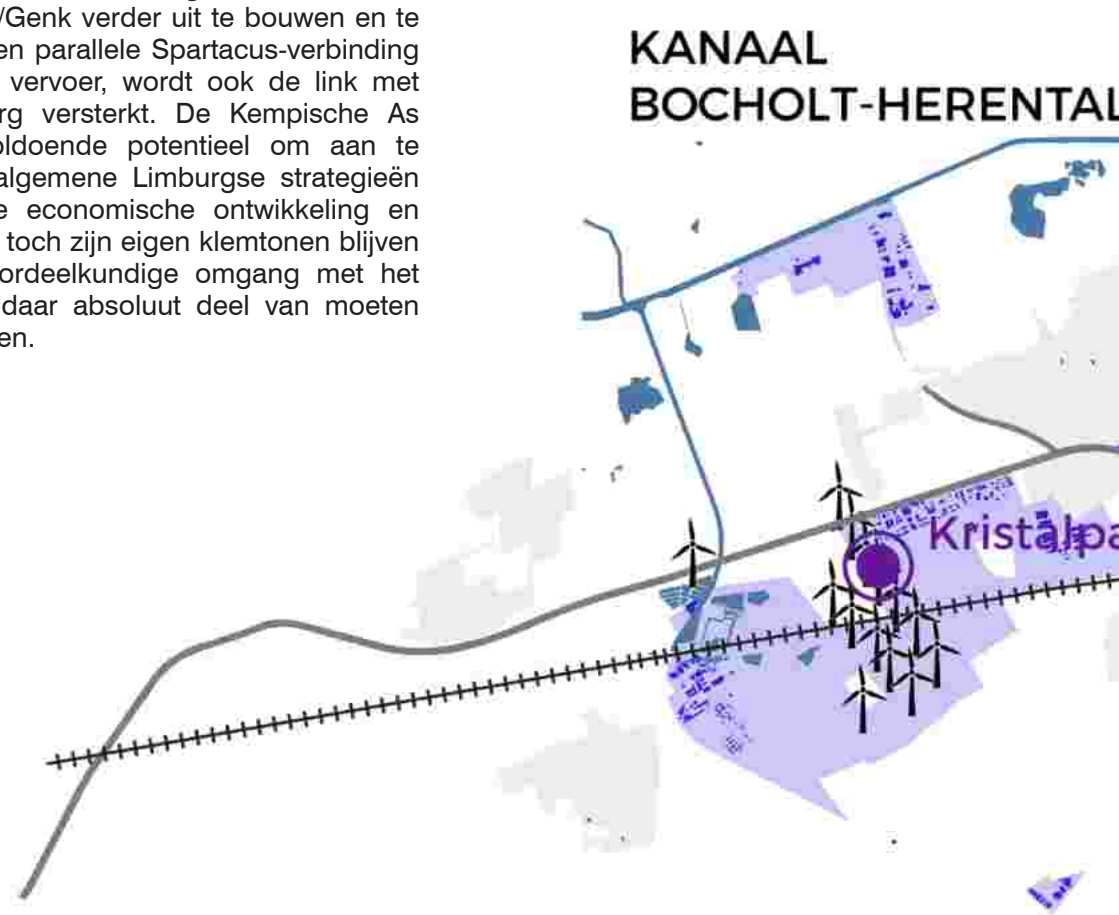

Zolder
E314
Zonhoven
Houthalen-Helchteren
Genk
Corda Campus
Kiewit
Bokrijk
N75
Hasselt
BioVille
Construction
Academy
N2
Diepenbeek
Genk Zuid
Zutendaal
Lanaken
Bilzen
Maastricht

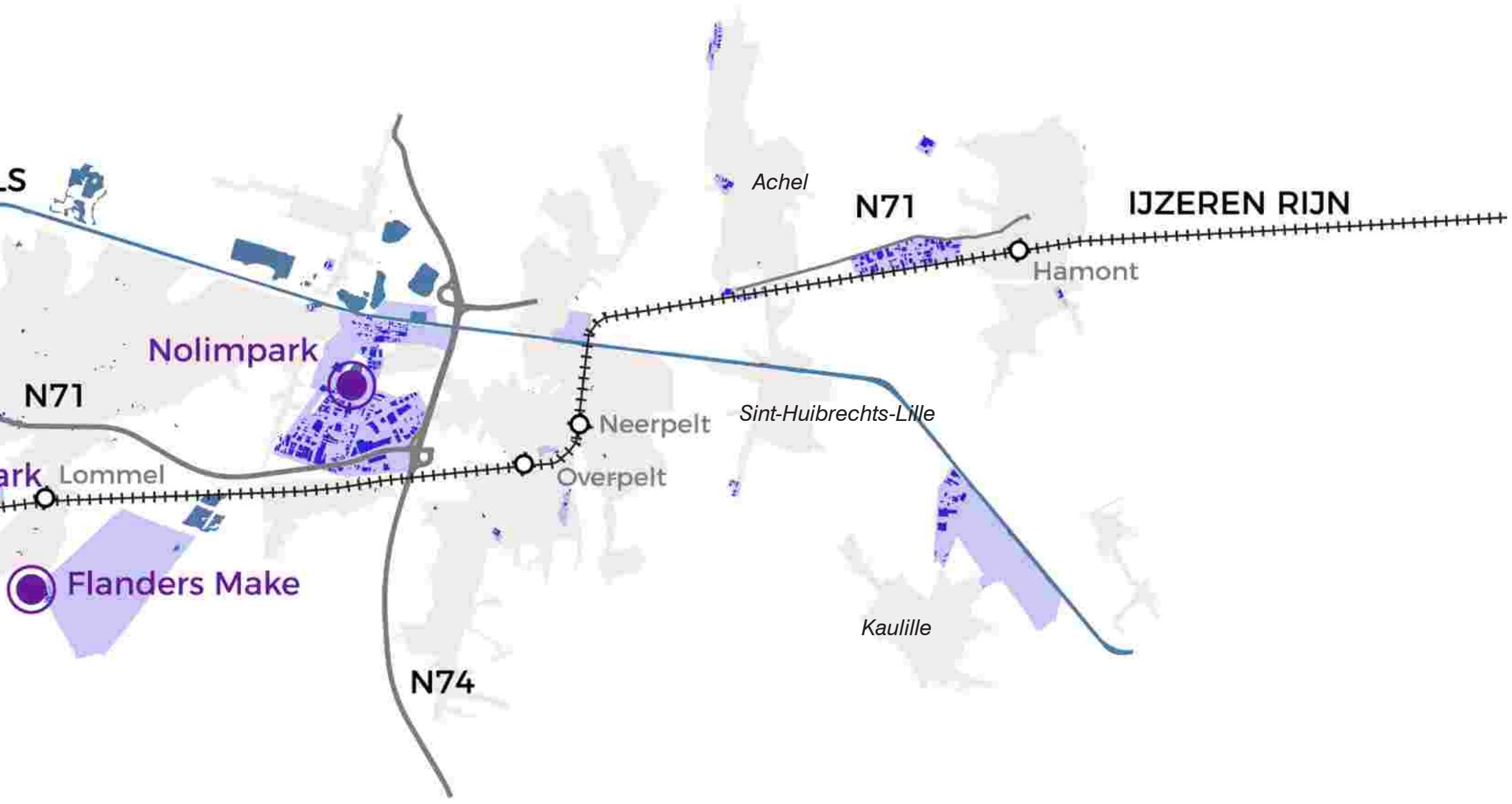

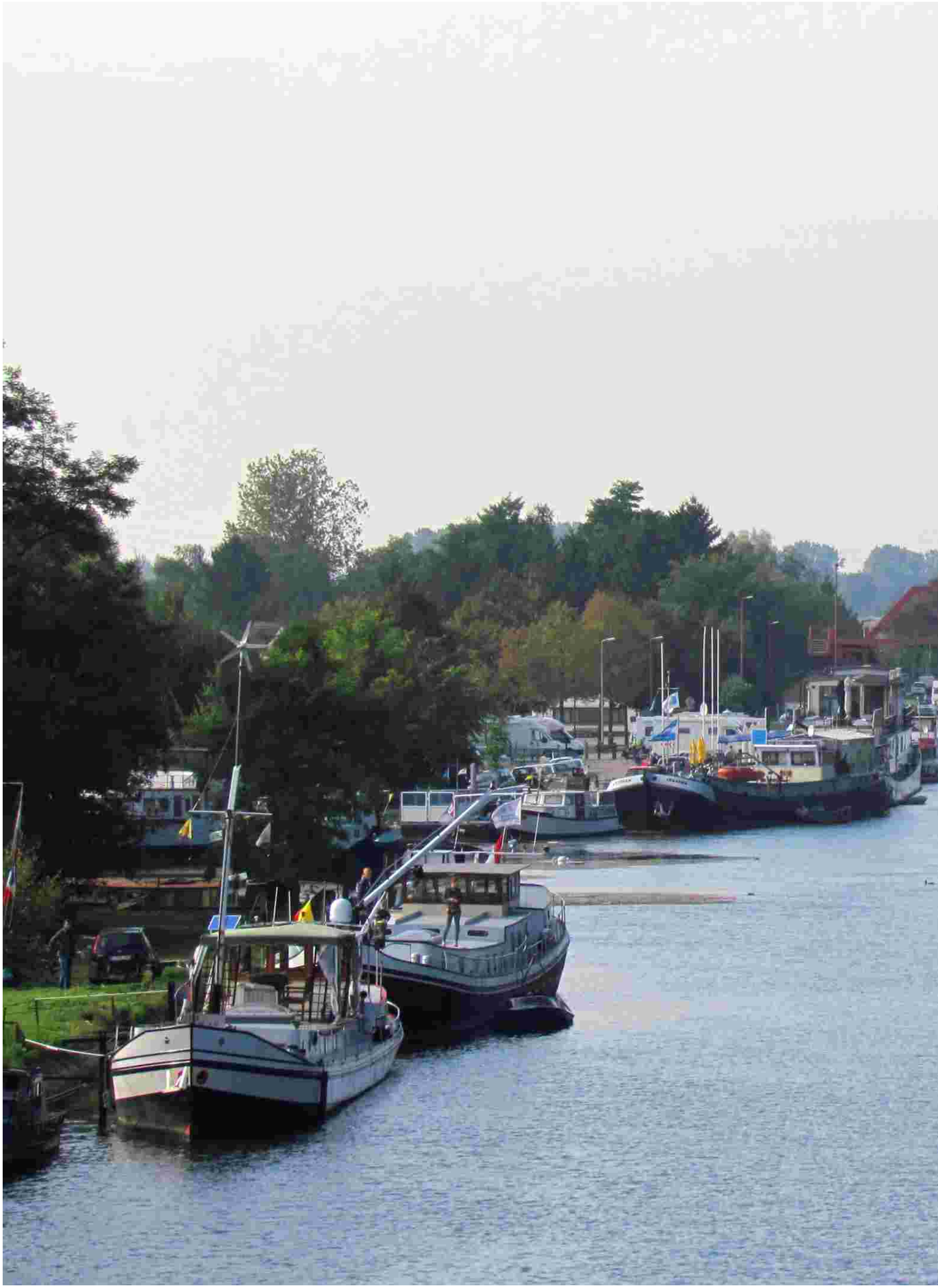
Kempische As

SITUERING EN BESCHRIJVING

De Limburgse Noorderkempen kennen een lange geschiedenis van moeizame ontwikkeling en ontginning van het landschap. Vanaf het einde van de 19e eeuw werd de regio ontdekt als plek met nog heel wat ruimte voor industriële ontwikkeling. Door de aanwezigheid van het Kanaal Bocholt-Herentals en de IJzeren Rijn spoorverbinding was een goede ontsluiting bovendien verzekerd.
De ontginning van de witte kwartszanden in Mol en Lommel nam al in 1850 een aanvang en transformeerde het landschap drastisch, met zandputten die transformeerden in grote waterplassen. Een economische activiteit die eigenlijk het landschap volledig negeert en zelfs ontkent, werd zo de oorzaak voor een aantal van de meest beeldbepalende landschapselementen uit de regio.
Zink- en zwavelzuurfabrieken trokken naar Lommel en Overpelt omdat hun vervuilende industrie in het Duitse Ruhrgebied geen plek meer vond - in de dunbevolkte Noorderkempen werden ze hartelijk verwelkomd. Rond de nieuwe fabrieken groeide een microkosmos van industriedorpen, vergelijkbaar met de mijncités maar kleiner in omvang, met tuinwijken en eigen voorzieningen. De fabrieken groeiden snel en speelden een belangrijke rol in de industriële ontwikkeling van de regio. Ze veroorzaakten echter ook een enorme bodemvervuiling met lood en cadmium die tot op vandaag duurt en o.a. grondwatergebruik of het telen van groenten in dit deel van Noord-Limburg sterk inperkt. Vandaag zijn de fabrieken nog steeds actief, in eigendom van Nyrstar en Umicore, maar hun schaalgrootte is sterk verminderd en de milieu-impact is veel meer onder controle.
Naast de staal- en chemische industrie vonden ook de sigarennijverheid en een buskruit- en springstoffenfabriek de weg naar Noord-Limburg. Al deze industriële activiteiten, gecombineerd met de uitgebreide ontsluitingsinfrastructuur, maakten de regio rond Lommel en Pelt in korte tijd tot het economisch en demografisch centrum van heel Noord-Limburg. Rond en tussen de infrastructuren en fabrieksterreinen groeide een uitgebreid woonweefsel, net als in de stedelijke band van Centraal-Limburg vooral gekenmerkt door een heel lage dichtheid en overheersend alleenstaande, grondgebonden woningen. Op die manier ontstond ook in Noord-Limburg een sterk verstedelijkt, lineair systeem dat als een mini-ENA de provincie doorsnijdt. Voor dit systeem werd in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen én Limburg de naam Kempisch As Limburg gelanceerd, met als ambitie om te werken aan een gecombineerde stedelijke en economische ontwikkeling die streeft naar bundeling en zo de open ruimte errond maximaal vrijwaart.
Het is een feit dat de stedelijke ontwikkeling van de Kempische As een groot deel van de ruimte heeft ingenomen: de schier eindeloze verkavelingswijken zijn inderdaad erg dominant. Anderzijds is de openheid en de hoeveelheid natuur hier nog steeds enorm: zie de landschapseenheden Noord-Limburgse Bossen en Dommel- en Warmbeekvallei. Sommige industriële activiteiten uit het verleden hebben zelfs bijgedragen aan die openheid en de ontwikkeling van een recreatief en ecologisch landschap: de waterplassen hebben een nieuwe bestemming gekregen als natuurgebied en/of vakantiepark, de zinkvervuiling heeft een uniek natuurgebied opgeleverd als de Lommelse Sahara.
De strategische visie voor de Kempische As uit 2014 kiest daarom voor polycentrische stedelijkheid: geconcentreerde bundelingen van stedelijke en industriële activiteiten, afgewisseld met open en natuurlijke gebieden en corridors.
Zelfs binnen die strategie blijft de Kempische As haar troeven uit het verleden bewaren: industrieparken zoals het Kristalpark bieden nog steeds een enorme ruimte aan voor toekomstige ontwikkeling. De uitdaging ligt erin om ook hier aansluiting te vinden bij toekomstgerichte en duurzame industriële activiteiten, zoals ook in Centraal-Limburg de ambitie is. Deels in de lijn van het verleden wordt daarbij vooral gekeken naar materialen als leidraad voor de toekomst: circulaire economie, maakindustrie, recyclage. Door de Noord-Zuidverbinding tussen Lommel/Pelt en Hasselt/Genk verder uit te bouwen en te investeren in een parallele Spartacus-verbinding voor openbaar vervoer, wordt ook de link met Centraal-Limburg versterkt. De Kempische As heeft zeker voldoende potentieel om aan te sluiten bij de algemene Limburgse strategieën rond duurzame economische ontwikkeling en innovatie, maar toch zijn eigen klemtonen blijven leggen. Een oordeelkundige omgang met het landschap zal daar absoluut deel van moeten (blijven) uitmaken.

LS
Achel
N71
IJZEREN RIJN
Hamont
Nolimpark
N71
Neerpelt
Sint-Huibrechts-Lille
ark
Lommel
Overpelt
Flanders Make
Kaulille
N74

Zuid-Willemsvaart

SITUERING EN BESCHRIJVING

De Zuid-Willemsvaart werd aangelegd tijdens het bewind van Willem I in de decennia voor de Belgische onafhankelijkheid. Het kanaal werd aangelegd als waterweg tussen Maastricht en ‘s Hertogenbosch. Om de werken zo eenvoudig mogelijk te maken, beslisten de ingenieurs om het kanaal exact langs de grens van het Kempens Plateau te leggen. Zo volgt het perfect de hoogtelijnen, en vermijdt zoveel mogelijk hoogteverschil. Op die manier markeert de Vaart ook mooi het landschap.

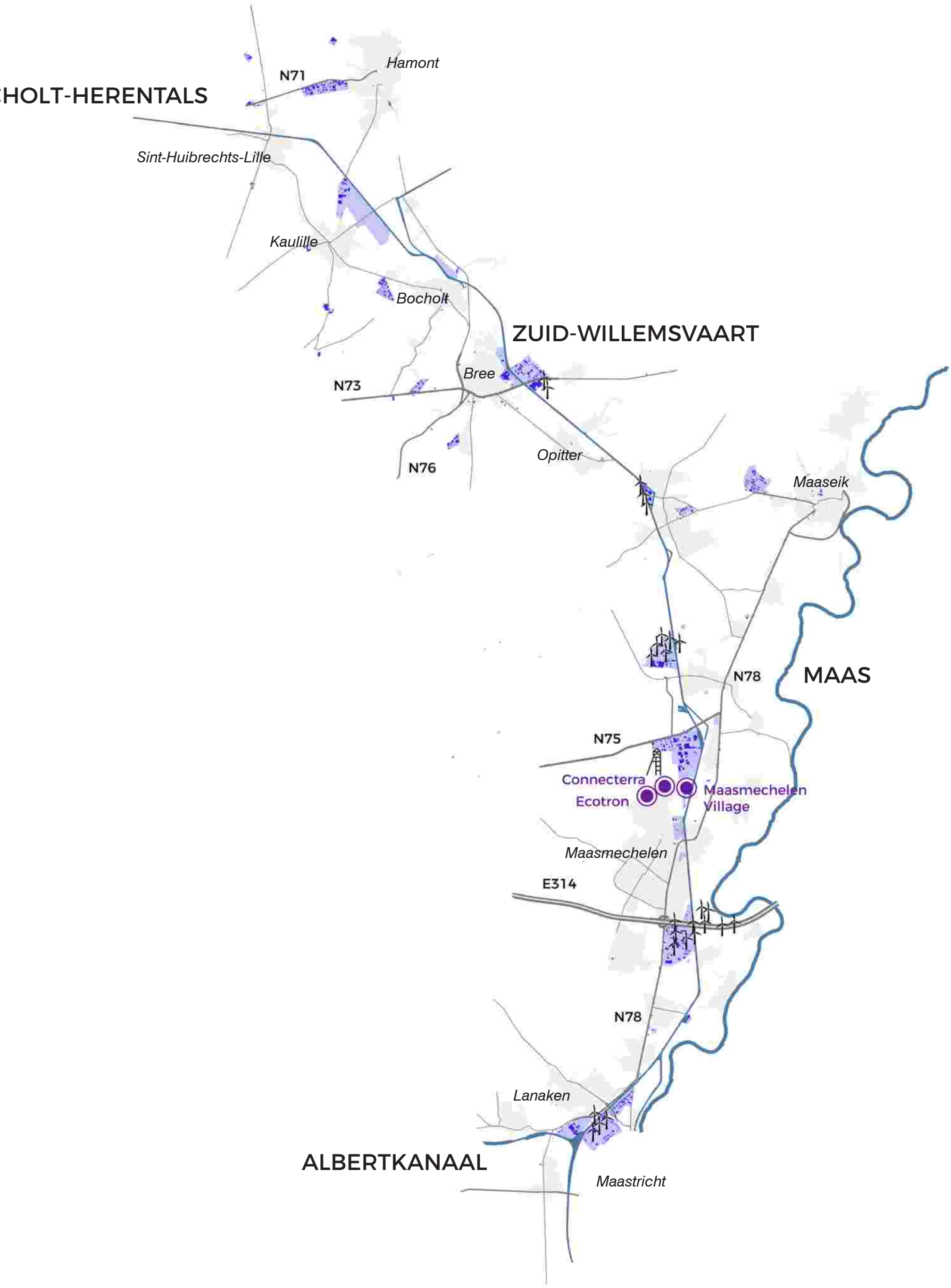
In Belgisch Limburg loopt de Zuid-Willemsvaart eerst een eindje parallel aan de Maas, recht naar het noorden, en buigt dan ter hoogte van Neeroeteren af richting noordwesten. In Bocholt buigt ze vervolgens scherp af naar het oosten, richting het Nederlandse Weert en verder naar ‘s Hertogenbosch.

Na de Belgische onafhankelijkheid, in 1846, werd Bocholt verbonden met Herentals via het Kanaal Bocholt-Herentals. Op die manier werd er ook een eerste vaarweg richting Antwerpen gecreëerd, een belangrijke stap totdat een kleine 100 jaar later het Albertkanaal werd aangelegd. Dat kanaal was enorm veel sneller en ook breder en dieper, zodat de Zuid-Willemsvaart toch veel van haar betekenis verloor.

De Zuid-Willemsvaart is een belangrijk en duidelijk herkenbaar ruimtelijk element in noord-oost Limburg. Op veel plekken geflankeerd door bomenrijen vormt ze een echt baken, dat bovendien de overgang markeert tussen het Kempens plateau en de Maasvlakte/vlakte van Bocholt. Omdat die vlaktes historisch vrij nat waren (Maasbedding maar ook Kempen-Broek), is het juist op die overgang dat historisch heel wat nederzettingen zich gevestigd hebben. Op die manier werd de Zuid-Willemsvaart al snel een echt stedelijk systeem dat de belangrijkste steden en dorpen met elkaar verbond.

Als waterweg is de Zuid-Willemsvaart van oudsher ook een economische verbinding, waarlangs heel wat industriegebieden ontstonden. In tegenstelling tot het Albertkanaal was dat echter nooit aanleiding voor een overkoepelend economisch plan en blijft het economisch systeem eerder lokaal van schaal. Enkel ter hoogte van Maasmechelen, waar de Maasvallei, de Zuid-Willemsvaart én het Kempens steenkoolbekken met de mijn van Eisden elkaar raken, ontstond een echte bovenlokale stedelijke en economische knoop. Deze wordt nog extra versterkt door de aanwezigheid van de E314 en de N78, de stedelijke ruggengraat van de Maasvallei.

De Zuid-Willemsvaart is dus een belangrijk historisch, landschappelijk, stedenbouwkundig en economisch systeem. De ruimtelijke samenhang die het systeem kenmerkt, lijkt echter nooit vertaald te zijn in een gemeenschappelijke identiteit voor de verschillende regio’s en steden waarlangs het kanaal loopt. Daar overheerst toch eerder de perceptie van twee regionale identiteiten. De eerste identiteit is die van de vlakte van Bocholt, met Bocholt, Bree en Kempen-Broek als ijkpunten. De tweede is de Maasvallei van Maastricht tot Maasmechelen en Maaseik, die bovendien nog uiteenvalt in drie heel verscheiden deelgebieden rond elk van deze steden. De vraag dringt zich dan ook op welke betekenis de Zuid-Willemsvaart in de toekomst kan vertolken. Het kanaal is een ruggengraat voor een economisch-stedelijk systeem, maar als waterweg heeft ze haar betekenis al lang geleden afgestaan aan bredere en snellere kanalen zoals het Albertkanaal. Wat overblijft is vooral een landschappelijk en erfgoedkundig verhaal, gecombineerd met water- en op heel wat plekken ook fietsrecreatie. Hier liggen kansen voor de verdere ontwikkeling - in symbiose - van lokale economie, toerisme en recreatie (o.a. pleziervaart), landschap en erfgoed.

CHOLT-HERENTALS
N71
Hamont
Sint-Huibrechts-Lille
Kaulille
Bocholt
ZUID-WILLEMSVAART
Bree
N73
N76
Opitter
Maaseik
MAAS
N78
N75
Connecterra
Ecotron
Maasmechelen Village
Maasmechelen
E314
N78
Lanaken
ALBERTKANAAL
Maastricht

Fruitstreek Haspengouw

SITUERING EN BESCHRIJVING

De fruitstreek van Haspengouw associëren we haast ogenbikkelijk met de eindeloze fruitboomgaarden, al dan niet in bloei. Het landschap lijkt alsof het nooit anders is geweest. Toch is dit niet zo. De intensieve fruitteelt is een relatief nieuwe teelt die het landschap nu kenmerkt en vormgeeft, maar was in het verleden onderhevig aan enkele veranderingen.

In de eerste decennia na de onafhankelijkheid van België vinden we in Haspengouw wat hoogstamboomgaarden in handen van grondgrondbezitters. Op het reliëfrijke overgangsgebied tussen Vochtig en Droog Haspengouw worden de gronden verpacht om vee te houden. Niet de boom, maar het gras is belangrijk. Op wat uitzonderingen na is de fruitproductie in Haspengouw eerder bijzaak, handig voor eigen gebruik.

In het jonge België dient de ene na de andere voedselcrisis zich aan. Nationaal laten de mislukte graan- en aardappeloogsten zich voelen en komt de akkerbouw onder druk te staan. Als oplossing stelt de regering haar grenzen open voor goedkope import van broodgranen uit Amerika. Hierdoor stuiken de prijzen voor binnenlandse graangewassen in elkaar. De fruitteelt biedt een interessant alternatief. Er happen heel wat kleine boeren toe. De gras- en weilanden, gelegen op de voor akkerbouw te steile hellingen, evolueren op korte termijn naar hoogstammige fruitboomgaarden.

De 19de-eeuwse industriële omwenteling vertaalt zich in Haspengouw niet door de inplanting van grootschalige nieuwe industrieën, wel in verbetering van landbouwtechnieken, rendementsverhogingen en meer efficiënte exportfaciliteiten. Dankzij de introductie van een fijnmazig spoorwegennet werd het mogelijk om fruit, dat vlug vatbaar is voor bederf, snel naar de stedelijke centra te voeren. Een goed voorbeeld is het Bieten- en Fruitspoor dat vertrekt vanuit Drieslinter in Vlaams-Brabant en over Sint-Truiden en Borgloon naar Tongeren loopt.

In het begin van de 20ste eeuw doet de wetenschap zijn intrede. De landbouw mechaniseert en de productiviteit neemt toe. Boomgaarden worden beter verzorgd en chemische sproeimiddelen zorgen voor aanzienlijk hogere opbrengsten. Om de productie van nieuwe hoogstamboomgaarden op te drijven worden er eerst 'wijkers' aangeplant. Dit zijn kleine bomen die snel fruit konden leveren maar uiteindelijk plaats moesten ruimen als de 'blijvers' volgroeid waren, lees hoogstambomen. Nog gedurende enkele decennia zullen de hoogstamboomgaarden met grazende koeien het landschap van Haspengouw domineren, maar de voordelen van de nieuw ontwikkelde laagstambomen wegen te sterk. De vraag op de fruitmark zit maar geconcentreerd in enkele variëteiten, in tegenstelling tot de grote diversiteit aan hoogstamfruit. Ook de dichtere bezetting, snellere opbrengst, het wegvallen van beurtjaren en het gemakkelijk onderhoud in de snoei- en plukperiode trekken heel wat landbouwers over de streep.

De eerste overschakelingen naar commerciële laagstam komen er in Haspengouw al in 1930. Niettemin duurt het tot de jaren 50'–60' eer de grote doorbraak zich meldt, mede dankzij de rooisubsidies die de overheid vanaf 1951 geeft voor hoogstamboomgaarden. Er zijn echter ook nadelen verbonden aan de laagstam. De landbouwer werd gedwongen tot een zekere mate van specialisatie in enkele appel-, peer-, of kersensoorten en het vee kon niet meer grazen onder de bomen waardoor een gemengd bedrijf uitbreiden zeer moeilijk werd. De commercieel minder aantrekkelijke hoogstamboomgaarden sneuvelen of liggen er vaak verwaarloosd bij. Iets wat niet opbrengt, is voor de professionele fruitteler niet interessant om te telen. Bepaalde organisaties, zoals de Nationale Boomgaardenstichting, zorgen ervoor dat toch niet alle hoogstamboomgaarden uit het landschap verdwijnen.

In de periode na de Tweede Wereldoorlog kent de fruitteelt een bloeiende doorstart onder invloed van de nieuwe laagstam. Heel wat boeren focussen zich op de productie van één of twee makkelijk te telen appelsoorten. Toch brak er voor de boeren een donkere periode aan. België werd geconfronteerd met steeds terugkerende structurele overschotten en crisissen. De vrijemarkteconomie van vraag en aanbod kan de overproductie niet in de hand houden en opnieuw grijpt de overheid terug naar rooipremies. De overgebleven oude variëteiten verdwijnen nu bijzonder snel en ook fruitverwerkingsbedrijven zetten hun activiteiten stop. Tot overmaat van ramp moet Haspengouw nu ook concurreren met Italiaanse, Franse en zelfs geïmporteerde appels uit Oceanië. De kaalslag op het landschap komt in 1977 op de agenda van het provinciebestuur die een provinciale werkgroep opricht en oude boomgaarden beschermt als typisch Zuid-Limburgs landschapselement.

Met de komst van nieuwe wetenschappelijk gekweekte rassen (zoals Jonagold en Conférencepeer) leeft de fruitsector in de jaren 80' weer op. Terwijl vele andere Europese landen hun perenbomen rooien wordt hier geïnvesteerd. Het areaal appels daalt daarmee gevoelig na 2000 ten voordele van het areaal peren dat verdubbelt. In 2014 sluit Rusland (in reactie op sancties) zijn grenzen voor Europese en Amerikaanse agrarische importen. Opnieuw een kaakslag voor de fruitteelt in Haspengouw, daar 60% van de perenteelt bestemd was voor Rusland. Zes jaar later is de sector nog steeds niet hersteld. Sommige boeren nemen het heft in eigen handen, sommige ploeteren voort of moeten uiteindelijk opgeven.

Ondertussen heeft zich rond deze fruitteelt ook een toeristische sector en vrijetijdseconomie ontwikkeld. Het bloesemtoerisme is een groeiend fenomeen. De bloesemperiode (vanaf april) is erg populair bij toeristen om in Haspengouw te komen fietsen en/of wandelen. Ook de lokale boeren en organisaties willen hier hun graantje van meepikken. Zogenaamde 'bloesembars' verschijnen temidden in de natuur of boomgaarden. Zo'n pop-upterras op een mooie locatie met authentieke kadering en lokale streekproducten, is de ideale stopplaats om even op adem te komen en te genieten.

Doorheen de geschiedenis van België heeft het Haspengouwse landschap dus enkele veranderingen ondergaan. Van een akker- en weidelandschap naar hoogstamboomgaarden met graasdieren en uiteindelijk naar de intensieve teelt van fruit op laagstam. De drijvende kracht achter deze veranderingen was altijd van technologische of economische aard. Tegenwoordig staat er met de klimaatsverandering een andere uitdaging voor de deur. De structureel aanhoudende droogte in de zomermaanden van de afgelopen jaren zorgde bij de Haspengouwse fruittelers voor heel wat problemen. Niet enkel remden de hitte en de droogte de groei van het fruit, ook zorgt de zakkende grondwaterstand voor een onzekere toekomst voor de fruitteelt. De laatste jaren zien we dan ook een groeiende opkomst van wijnbouw in deze streek. In tegenstelling tot veel andere gewassen hebben druiven geen last van het droge weer. De nieuwe aanplantingen zouden in toekomst opnieuw een andere ruimtelijke aanblik op het vertrouwde Haspengouwse landschap kunnen geven, hoewel het fysieke verschil tussen een laagstamboomgaard en wijnstokken misschien eerder beperkt is.

Limburgse
Tuinbouwveiling
N2
Herk-De-Stad
Hasselt
Alken
Alken Maes
E313
Nieuwekerken
N80
Kortessem
Wellen
N20
Sint-Truiden
Veiling Haspengouw
BelOrta Veiling
Borgloon
Borgloon
Belgische
Fruitveiling
Fruitport Limburg
N79
DronePoort
Tongeren
Proefcentrum
Fruitteelt
N3
Heers
Herstappe
ingelom

Intensieve landbouwstreek Noord-Limburg

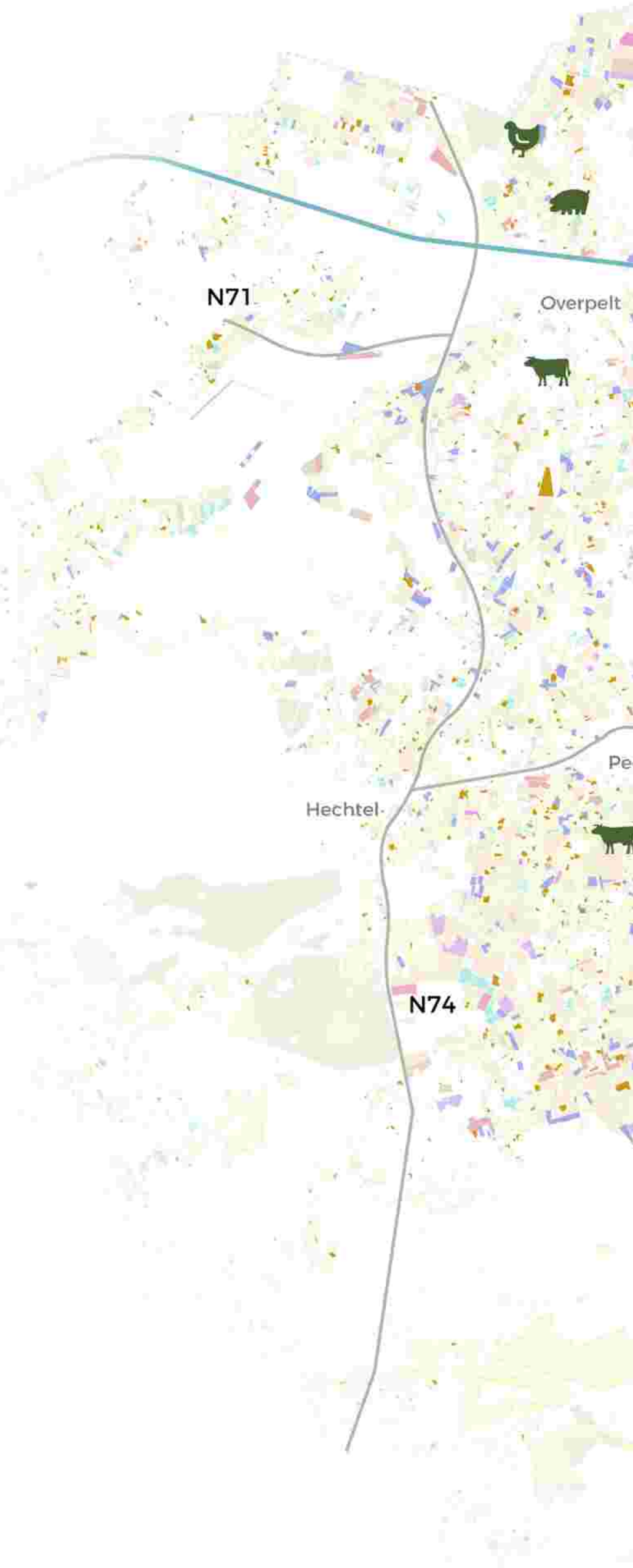
SITUERING EN BESCHRIJVING

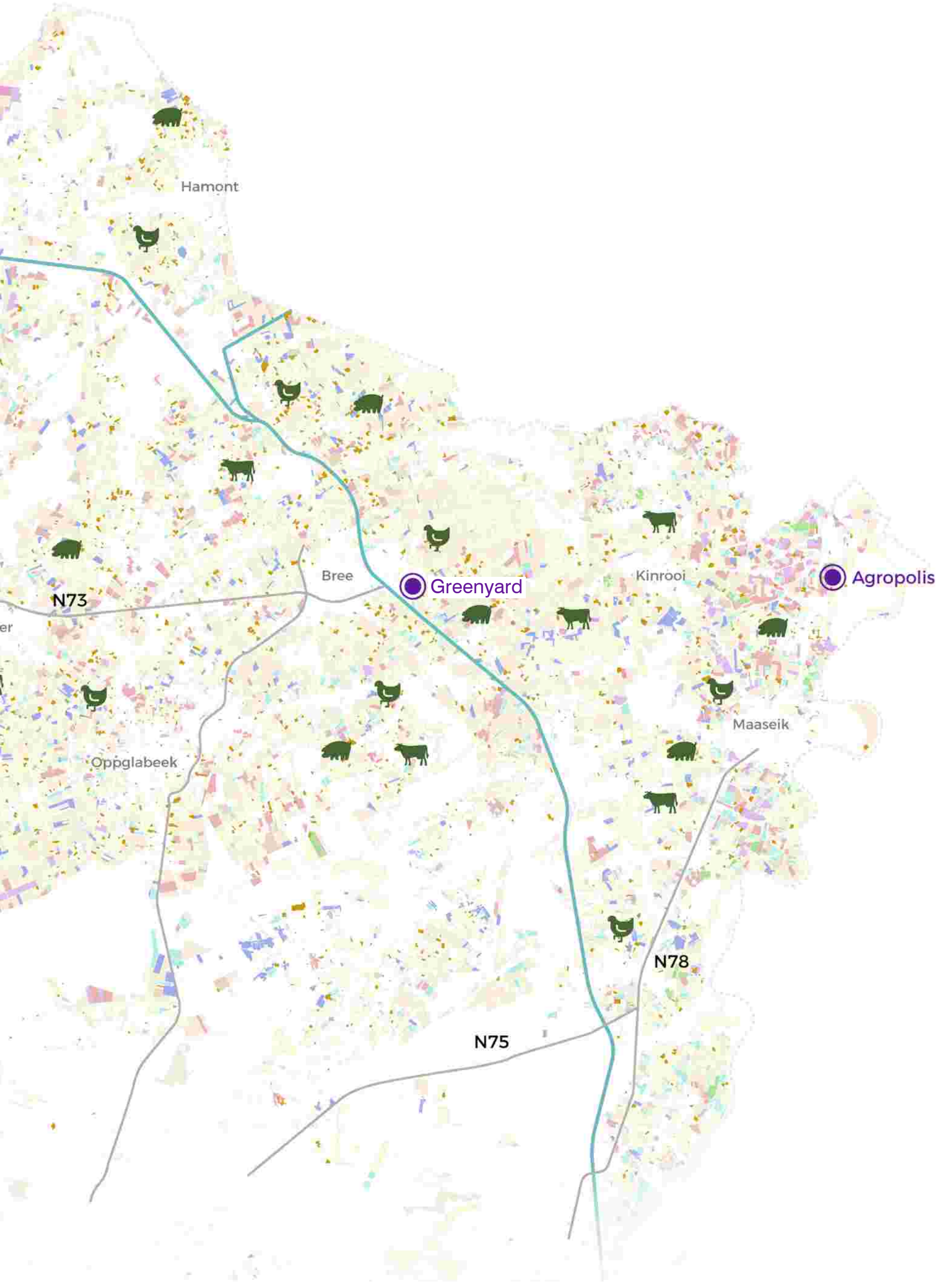
Het noord-oosten van Limburg, op en rond de vlakte van Bocholt, is een belangrijke landbouwregio in de provincie. Anders dan in Haspengouw is hier niet de vruchtbare leembodem de attractor, maar eerder het open en waterrijke landschap. De belangrijkste teelten hier zijn intensieve veehouderij en bijhorende voedergewasproductie (voornamelijk maïs). De zandgronden zijn niet geschikt voor akkerbouw of fruitteelt. Ook de veeteelt richt zich vooral op veredeling, in combinatie met gespecialiseerde melkveeteelt. Dit betekent dat er grote hoeveelheden vee worden gehouden, maar vooral in stallen.

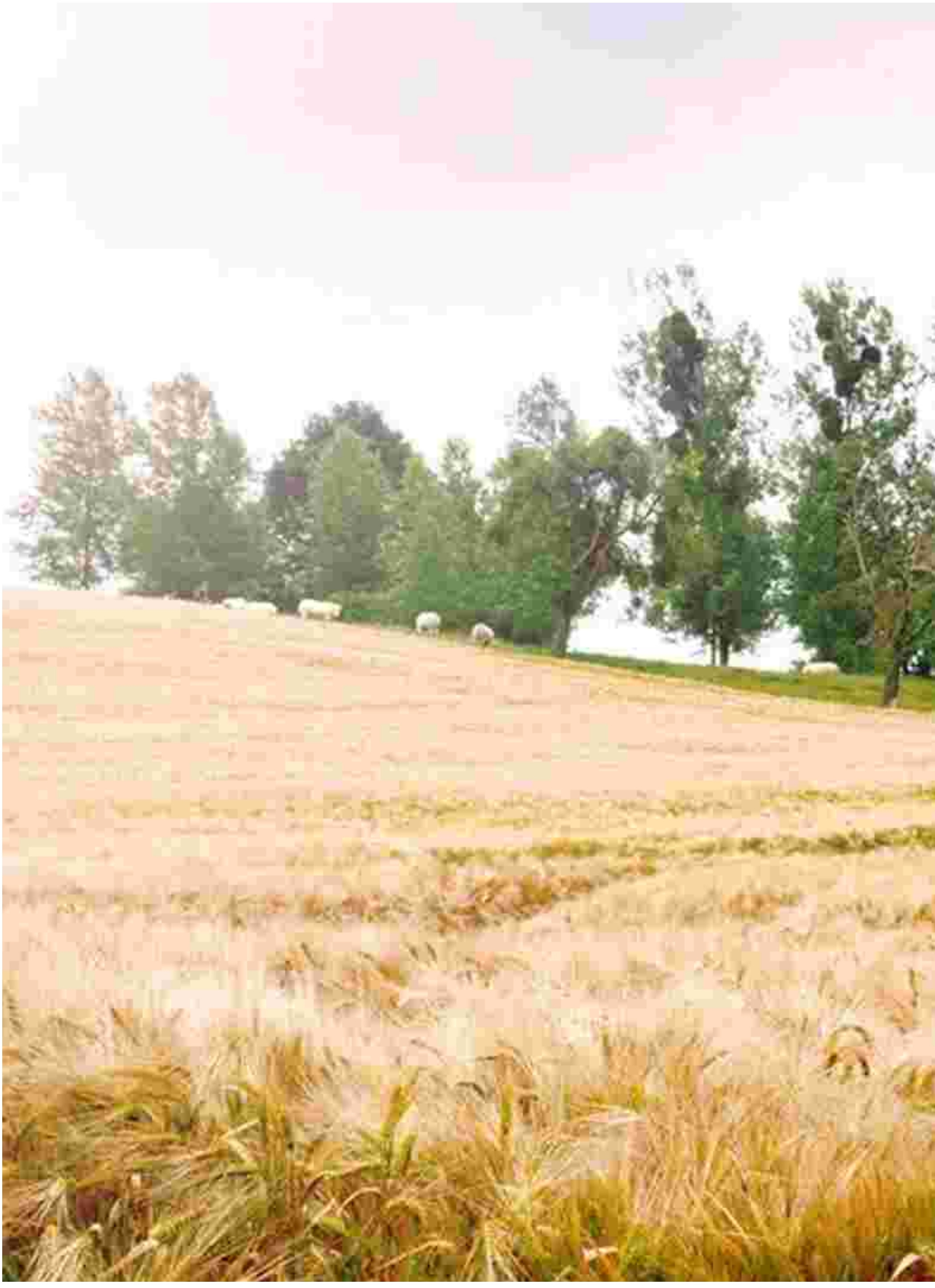
Wel is er een belangrijke cluster met groenteteelt aanwezig rond Kinrooi en Bree, waar de grond iets geschikter is. Het gaat om hoogdynamische vollegronds groenteteelt, gericht op zowel verse als industriële verwerking. De aanwezigheid van het grote groenteverwerkend bedrijf Greenyard in Bree speelt hier een belangrijke rol. Daarnaast speelt de aspergeteelt een belangrijke rol: meer dan de helft van de Vlaamse aspergeproductie komt uit Limburg, en vooral uit de streek rond Kinrooi. Die sluit aan bij het noordelijk deel van de Maasvallei, waar verder ook aan aardbeienteelt wordt gedaan en laagstamboomgaarden voorkomen.

De landbouw heeft in deze regio een belangrijke economische functie, zowel voor werkgelegenheid als voor productie. Ook ruimtelijk is het een heel prominent element: meer dan een derde van de grond wordt voor landbouw gebruikt, die een grote ruimtelijke impact heeft op het cultuurlandschap met uitgestrekte velden, weilanden en grote stal- en andere agrarische infrastructuren. Het maakt ondertussen inherent deel uit van het landschap.

Om de landbouw in noord-oost Limburg verder te ondersteunen, is geïnvesteerd in de uitbouw van onderzoeks- en expertisecentra. Zo ligt in Bocholt het Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw dat werkt als proef- en expertisecentrum voor de veeteelt en voedergewassen. In Kinrooi werd Agropolis opgericht, een agrarische bedrijvenzone die o.a. richt op innovatieve glastuinbouwprojecten.

Hamont
Bree
Greenyard
Kinrooi
Agropolis
N73
Oppglabeek
Maaseik
N78
N75

Akkerlandschap Droog Haspengouw

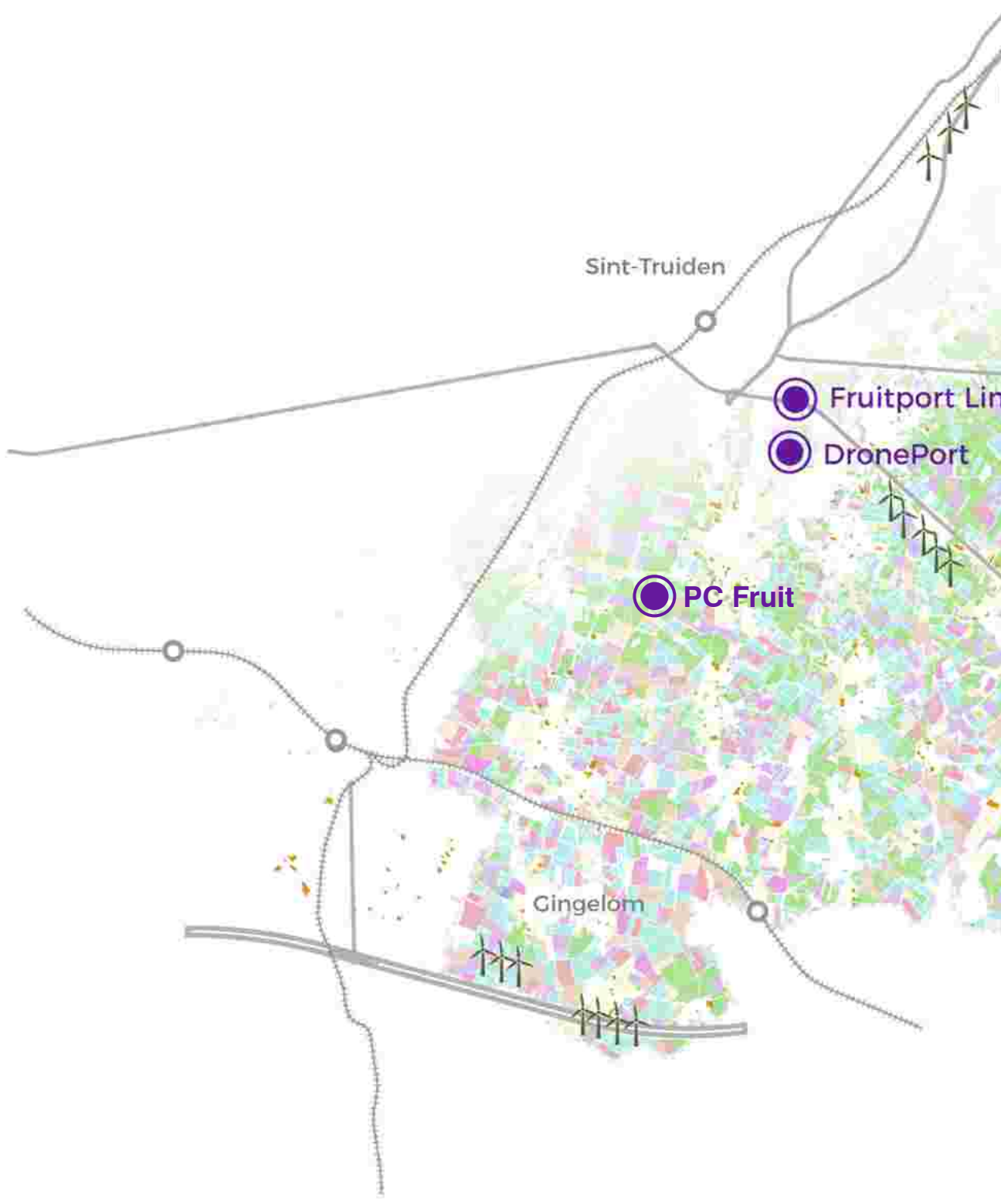
SITUERING EN BESCHRIJVING

De vruchtbare leemgrond van Haspengouw wordt al eeuwenlang ingezet voor landbouw. Hoewel de focus in Vochtig Haspengouw ligt op de fruitteelt en weilanden met graasdieren ligt die in Droog Haspengouw, toch voornamelijk op akkerbouw. Tussen de compacte kerkdorpen en op de glooiende heuvels ligt een van de vruchtbaarste landbouwstreken in West-Europa. Het open-field-landschap zorgt hier nog echt voor vergezichten op de mozaïek of 'patchwork' van verschillende teelten.

De akkerbouw situeert zich in Limburg voornamelijk in het zuidoosten van de provincie, met grote concentraties akkerbouwbedrijven in Tongeren, Riemst en Sint-Truiden. De akkerbouwers in deze regio telen voornamelijk de typische akkerbouwgewassen zoals suikerbieten en tarwe. De jongste decenia zorgt de maïsteelt voor een verbreding en diversifiëring in het teeltgamma. Daarnaast komen hier ook teelten voor als cichorei, aardappelen, groenten en vlas.

Anderzijds zijn er in Zuid-Limburg concentratiezones van runderen. Kortessem, Alken, Heers, Voeren en Herstappe zijn hier de belangrijkste gemeenten. Het merendeel van deze runderen zijn niet bestemd voor melkveehouderij maar als vleesvee. Landbouwers in deze streek combineren ook vaak het houden van runderen met akkerbouw om invulling te geven aan hun areaal grasland. Deze streek is een van de regio's in Vlaanderen waar het Belgisch Wit-Blauw-ras frequent geteeld wordt.

Om de verdere uitbouw en specialisatie van de Limburgse land- en tuinbouw te garanderen ondersteunt de provincie enkele innovatieve onderzoekscentra in de buurt: PIBO-Campus in Tongeren als proef- en expertisecentrum voor de akkerbouw en plantaardige teelt en pcfruit in Sint-Truiden als erkend praktijkcentrum voor de fruitteelt.

N80
Wellen
N20
N2
nburg
N79
Borgloon
N79
PIBO-Campus
Tongeren
N3
Heers
Herstappe
N20

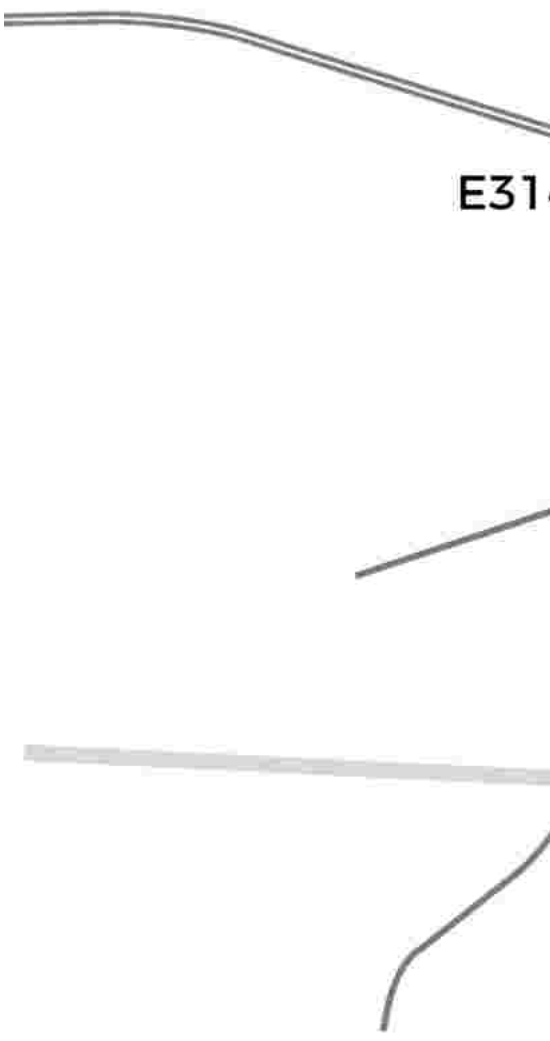
Nationaal Park Hoge Kempen

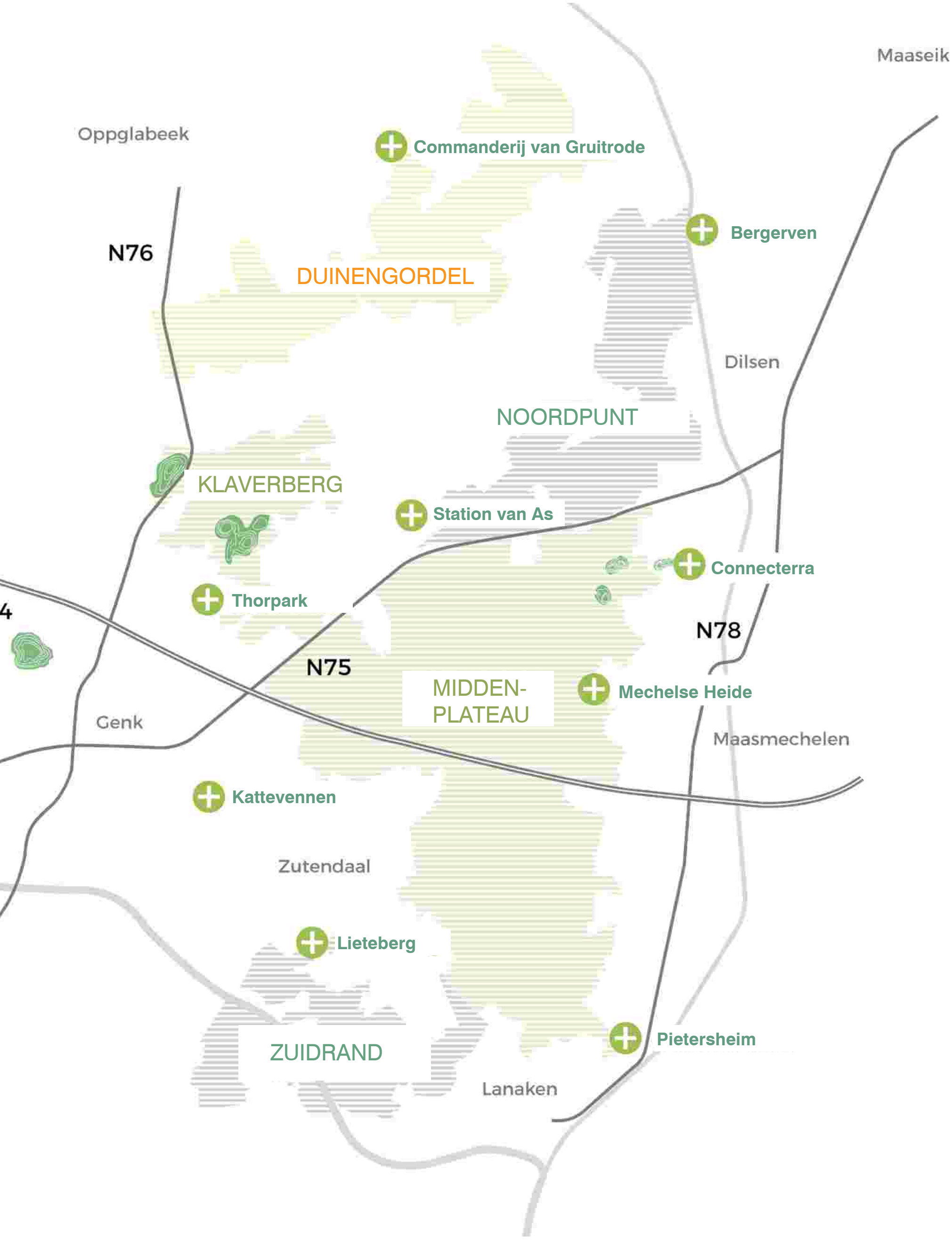
SITUERING EN BESCHRIJVING

Het Nationaal Park Hoge Kempen (NPHK) werd opgericht in 2006 en is tot op vandaag het enige ‘nationaal park’ in België. De ambitie is om het park op termijn uit te breiden tot bijna 13.000 ha natuurgebied. Als nationaal park zijn de Hoge Kempen een waardevol ecologisch reservaat met als belangrijkste functie natuurbehoud, maar tegelijk is het ook een belangrijke recreatieve bestemming die openstaat voor wandelaars, fietsers, ruiters en alle andere natuurliefhebbers.
Het NPHK wordt als één geheel gepresenteerd aan bezoekers, maar bestaat eigenlijk uit heel wat deelgebieden en is zelfs niet één continu gebied. Bovendien wordt het door heel wat infrastructuren doorsneden. Om ecologische fragmentatie tegen te gaan, wordt er dan ook continu geïnvesteerd in ontsnipperingsmaatregelen. Zo zijn er drie ecoducten en een tunnel om de barrière van de E314 te overwinnen. Voor de toekomst staan nog meer van deze verbindingen gepland, ook over de gewestwegen. Ook ontsnipperingsmaatregelen om het Albertkanaal te overbruggen, worden onderzocht.
Het NPHK bestaat uit heel wat deelgebieden met een eigen identiteit en landschap. Om daar voor bezoekers helderheid in te krijgen en tegelijk de toegankelijkheid van het geheel te verhogen, kreeg het NPHK van bij het begin toegangspoorten mee. Die toegangspoorten doen dienst als onthaal voor bezoekers, met ruimte om te parkeren, een bezoekerscentrum, wandel-, fiets- en ruiterpaden en per poort een aantal specifieke voorzieningen. Elke poort heeft bovendien zijn eigen identiteit en aantrekkingspool.
Connecterra in Maasmechelen is de hoofdpoort en ligt op de voormalige mijnsite van Eisden. Hier is bijkomend ruimte gecreëerd voor natuurwetenschappelijk onderzoek in samenwerking met de UHasselt. Connecterra maakt deel uit van het recreatieproject Terhills, dat buiten de grenzen van het NPHK o.a. een hotel, waterpark, wellness centrum en bungalowpark bevat. Samen met het shoppingcenter Maasmechelen Village is hier zo een grootschalige toeristische bestemming gecreëerd met een belangrijke economische waarde voor de hele regio.
De andere toegangspoorten zijn meer bescheiden van aard, maar slagen er wel allemaal in op hun manier een lokale bestemming en identiteit te creëren. Kattevennen in Genk combineert een recreatiedomein met een planetarium en volkssterrenwacht. Pietersheim in Lanaken ligt in een gerestaureerde burchtruïne en heeft als specifieke invalshoek de geschiedenis van de plek en de regio, met verhalen van ridders en kasteelherenen. De Lieteberg in Zutendaal bevindt zich in een oude grindgroeve waar een succesvol blotevoetenpad werd gerealiseerd. Daarnaast richt de Lieteberg zich op de insectenwereld, met een insectenmuseum, vlinderserre en bijenkasten.

Station As is een toegangspoort in het voormalige stationsgebouw van As, waar de eerste steenkool in Limburg werd gedolven. Hier wordt de industriële geschiedenis van de provincie toegelicht. Mechelse Heide is vooral gericht op wandelaars en is de enige poort die geen bezoekerscentrum bevat, maar enkel het startpunt is van een aantal heel geliefde wandelingen door de ‘paarse heide’.
Door de uitbreiding van het NPHK komen er nog drie toegangspoorten bij. Thorpark in Genk ligt op de voormalige mijnsite van Waterschei en is een toekomstgericht en ecologisch ingericht bedrijventerrein, waar ook een congrescentrum en mijnmuseum gevestigd is. De Commanderij van Gruitrode is een belangrijk historisch monument als voormalige commanderij van de Duitse Orde en de toegangspoort tot de Duinengordel. Bergerven is een gedeelde toegangspoort voor de Hoge Kempen en Grenspark Kempen-Broek. Hier is een sport- en recreatiezone aanwezig gelinkt aan de Zuid-Willemsvaart en de watersport.

Hoewel het NPHK in de eerste plaats een natuurpark is met belangrijke ecologische doelstellingen, is het ook een toeristisch-recreatief systeem met een uitgebreide infrastructuur. Die staat ten dienste van het nationaal park en haar bezoekers, maar is ook een hefboom voor de hele omliggende regio. Bij alle toegangspoorten en andere ontsluitingsinfrastructuur wordt er veel aandacht besteed naar de integratie van natuur, duurzaam ruimtegebruik, ondersteunen van duurzame mobiliteit, omgang met erfgoed, aanbieden van educatief programma voor brede doelgroepen,... Ze spelen dus ook een belangrijke ruimtelijke en maatschappelijke rol. In die zin vervult het systeem van het NPHK, als ecologisch park en toeristisch-economische bestemming, een echte voorbeeldrol over het combineren van natuurdoelstellingen met (regionale) economische ontwikkeling. Gecombineerd met de intussen rijke ervaring in ontsnipperingsmaatregelen voor de doorgaande infrastructuren, is het NPHK dus tegelijk een belangrijke leerschool voor de duurzame ruimtelijke integratie van de andere hier getoonde functioneel-economische systemen.

Maaseik
Oppglabeek
Commanderij van Gruitrode
Bergerven
N76
DUINENGORDEL
Dilsen
NOORDPUNT
KLAVERBERG
Station van As
Connecterra
Thorpark
N78
N75
MIDDEN-
PLATEAU
Mechelse Heide
Genk
Maasmechelen
Kattevennen
Zutendaal
Lieteberg
Pietersheim
ZUIDRAND
Lanaken